

2023

SANSKRIT — HONOURS

Paper : CC-13

(Indian Ontology and Epistemology)

Full Marks : 65

The figures in the margin indicate full marks.

*Candidates are required to give their answers in their own words
as far as practicable.*

सर्वेषां प्रश्नानामुत्तरं संस्कृतभाषया देवनागरलिप्या च देयम्।

Section – A

Unit - I & II

(Marks : 12)

1. (a) अधोलिखितयोः कस्यचित् एकस्योत्तरं देयम्। 12×1
- (i) भारतीयदर्शने अद्वैतवादस्वरूपं यथामति आलोच्यताम्।
- (ii) भारतीयदर्शने वस्तुवादस्वरूपं यथामति आलोच्यताम्।
- अथवा,**
- (b) अधोलिखितेषु षट्प्रश्नानामुत्तरं लेखनीयम्। 2×6
- (i) सांख्यदर्शने कः परिणामवादः?
- (ii) के शून्यवादिनः? शून्यवादः कः?
- (iii) भारतीयदर्शने के स्याद्वादिनः? कथं ते स्याद्वादिनः?
- (iv) नास्तिकदर्शनानि नामतः उल्लेखनीयानि।
- (v) के कथं शेषरसांख्यवादिनः?
- (vi) स्मृतिप्रस्थानं किम्?
- (vii) असत्कार्यवादिनः के?
- (viii) निःश्रेयसं किम्? कथं तस्य प्राप्तिः?
- (ix) 'सांख्य' इति पदस्य कोऽर्थः?
- (x) अनुपलब्धिः केषां प्रमाणम्? तेन किं प्रमीयते?

Please Turn Over

Unit - III
(Marks : 8)

2. अधोलिखितेषु द्वयोः टीका लेखनीया।

4×2

- (a) विवर्तवादः।
- (b) स्वभाववादः।
- (c) ब्रह्मपरिणामवादः।
- (d) असत्कारणवादः।

Section - B
Unit - I & IV
(Marks : 8)

3. अधोलिखितेषु द्वयोः टीका लेखनीया।

4×2

- (a) वायुः।
- (b) रूपम्।
- (c) संख्या।
- (d) प्रसारणम्।

Unit - III
(Marks : 12)

4. (a) कतिविधानि द्रव्याणि? द्रव्यलक्षणमुल्लिख्य परीक्ष्यताम्। तमसः दशमद्रव्यत्वम् अन्नंभट्टेन कथम् अस्वीकृतम्-
युक्त्या प्रतिपादनीयम्।

2+2+4+4

अथवा,

(b) आत्मा कीदृशः पदार्थः? के आत्मगुणाः? आत्मनो द्विविधत्वं कथं स्वीकृतम्?

1+4+7

Section - C
Unit - I & II
(Marks : 15)

5. (a) अन्नंभट्टकृतं कारणलक्षणं व्याख्येयम्। अस्य भेदाः सोदाहरणमालोच्यन्ताम्।

5+7

अथवा,

(b) स्मृतिः यथार्थानुभवो न वेति युक्त्या तस्याः स्वरूपं तर्कसंग्रहमनुसृत्यालोचनीयम्। स्मृतिः कतिविधा? नामतः
तद्भेदः उल्लेखनीयः।

8+2+2

6. त्रयाणां रिक्तस्थानपूरणं कर्तव्यम्।

1×3

- (a) यथार्थानुभवः _____।
 (b) _____ कारणं करणम्।
 (c) कार्यनियतपूर्ववृत्ति _____।
 (d) _____ ज्ञानं स्मृतिः।
 (e) कार्यं _____ ।

Unit - V & VI

(Marks : 10)

7. (a) अधोलिखितेषु द्वयोः व्याख्या कार्या।

5×2

- (i) द्विविधं वाक्यं वैदिकं लौकिकञ्च।
 (ii) संज्ञासंज्ञिसम्बन्धज्ञानमुपमितिः।
 (iii) आकाङ्क्षायोग्यतासत्तिरिति वाक्यार्थज्ञाने हेतुः।

अथवा,

(b) अधोलिखितेषु पञ्चानां प्रश्नानामुत्तरं लेखनीयम्।

2×5

- (i) कः आप्तः?
 (ii) स्थितिस्थापकः कः? पदार्थेषु कुत्र तस्य अन्तर्भावः?
 (iii) शाब्दज्ञानस्य करणं किम्?
 (iv) का शक्तिः?
 (v) कः विपर्ययः?
 (vi) को नाम सन्निधिः?